

Peter Van de Moortel
Freelance onderwijsondersteuner en medewerker EduNext vzw
3 d · 🌐

Kom jij ook? #EduNext#SETT

**Executieve functies:
hefboom voor
eigenaarschap in
leren en ontwikkelen**

24 februari

Registreer >

Peter Van de Moortel
EduNext vzw

sett | SCHOOL
EDUCATION
TRANSFORMATION
TECHNOLOGY

Maak kennis met het onderwijs van morgen en voeg me op Sett Gent!

Executieve functies: hefboom voor eigenaarschap in leren en ontwikkelen

petervandelmoortel@edunext.be

De grootste uitdaging voor het onderwijs

Gepersonaliseerd onderwijs is onderwijs waar de leerling het eigen proces aanstuurt en dit weet te verbinden met persoonlijke interesses en ambities, actief participeert in het ontwerp van het eigen leerproces en daar eigenaar van is!
(Duvekot 2016)

Kenmerken van leerlingen die hun eigen leerproces in handen nemen.

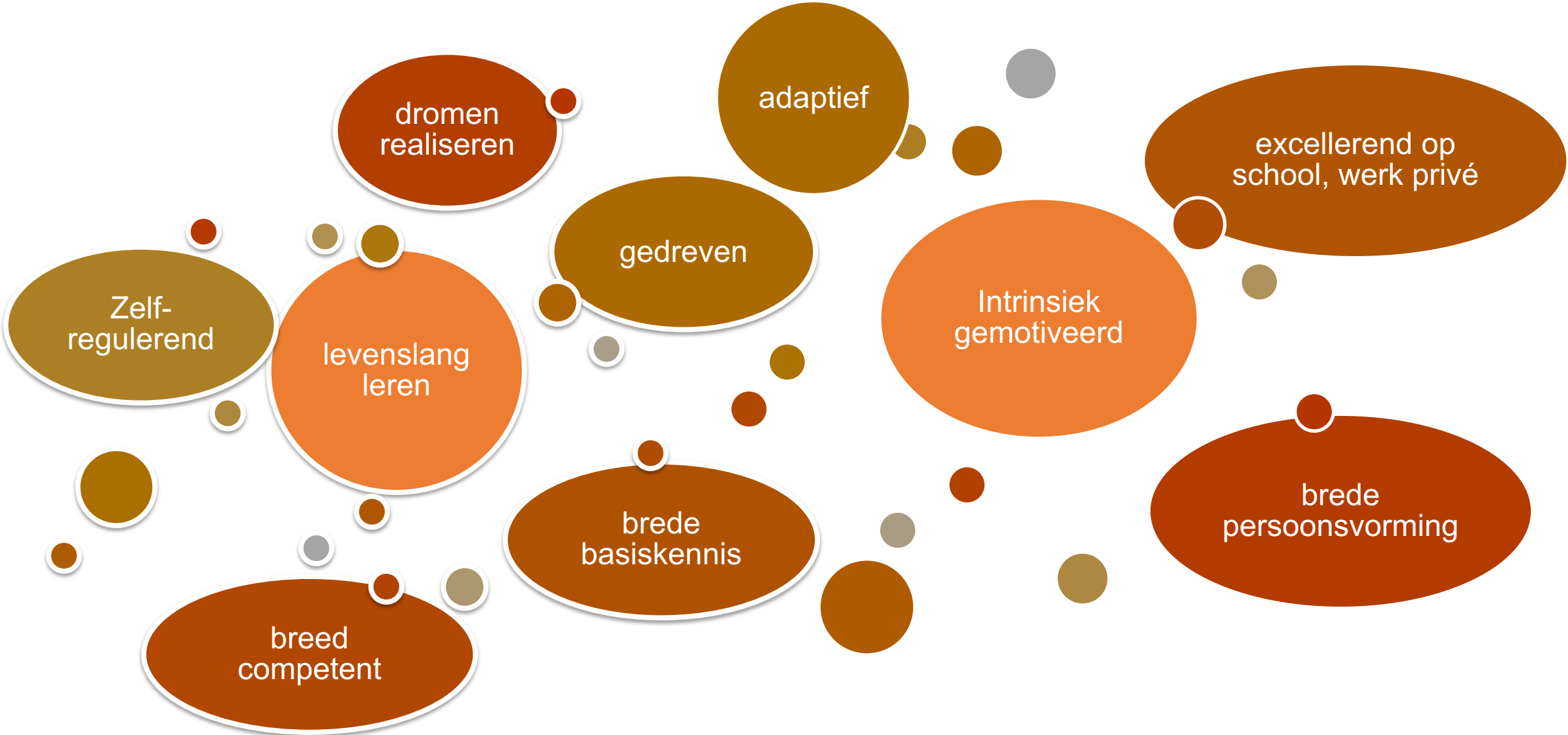
Deze leerlingen komen snel in hun **LEERFLOW**, ze zijn daarbij sterk geconcentreerd, betrokken op hun taak en werken met hoge energie naar hun leerdoel.

Deze leerlingen vallen op door hun focus, energie en enthousiasme alsof ze een '**onuitputtelijke innerlijke bron**' raadplegen.

Deze leerlingen tonen zich **op hun best** met hun talenten en uitdagingen.

Hoge verwachtingsbeelden

Hoge verwachtingsbeelden

EduNext

- leerlingen die levenslang leren
- leerlingen die zichzelf kunnen inschalen en bijsturen (zelfregulerend)
- leerlingen die hun talenten en passies ontdekken en ontwikkelen (gedreven)
- leerlingen die een brede basiskennis hebben en die vakoverschrijdend kunnen inzetten
- leerlingen die de nodige vaardigheden verwerven (breed competent)
- leerlingen die plannen en in leven en werk hun dromen en doelen kunnen en durven waarmaken
- leerlingen die leren om iets te kunnen en niet louter voor punten of diploma's (intrinsiek gemotiveerd)
- leerlingen die zichzelf kunnen blijven ontwikkelen in een steeds sneller veranderende wereld (adaptief zijn)
- leerlingen die excelleren op school, op de werkvloer en in de maatschappij
- leerlingen met een brede persoonsvorming

BREIN IN

Informatie verwerking

BREIN UIT

Executieve functies

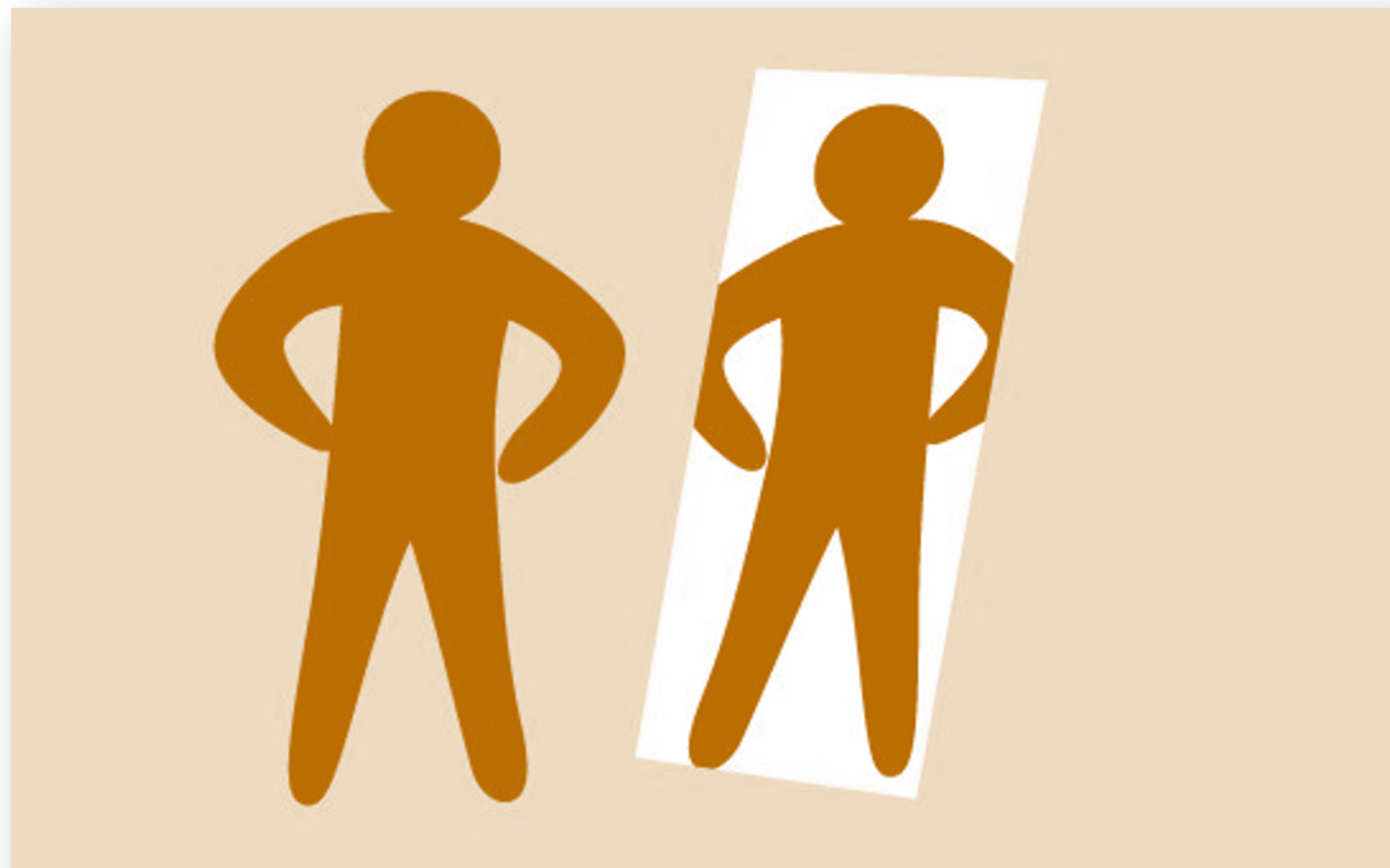
Knowledge

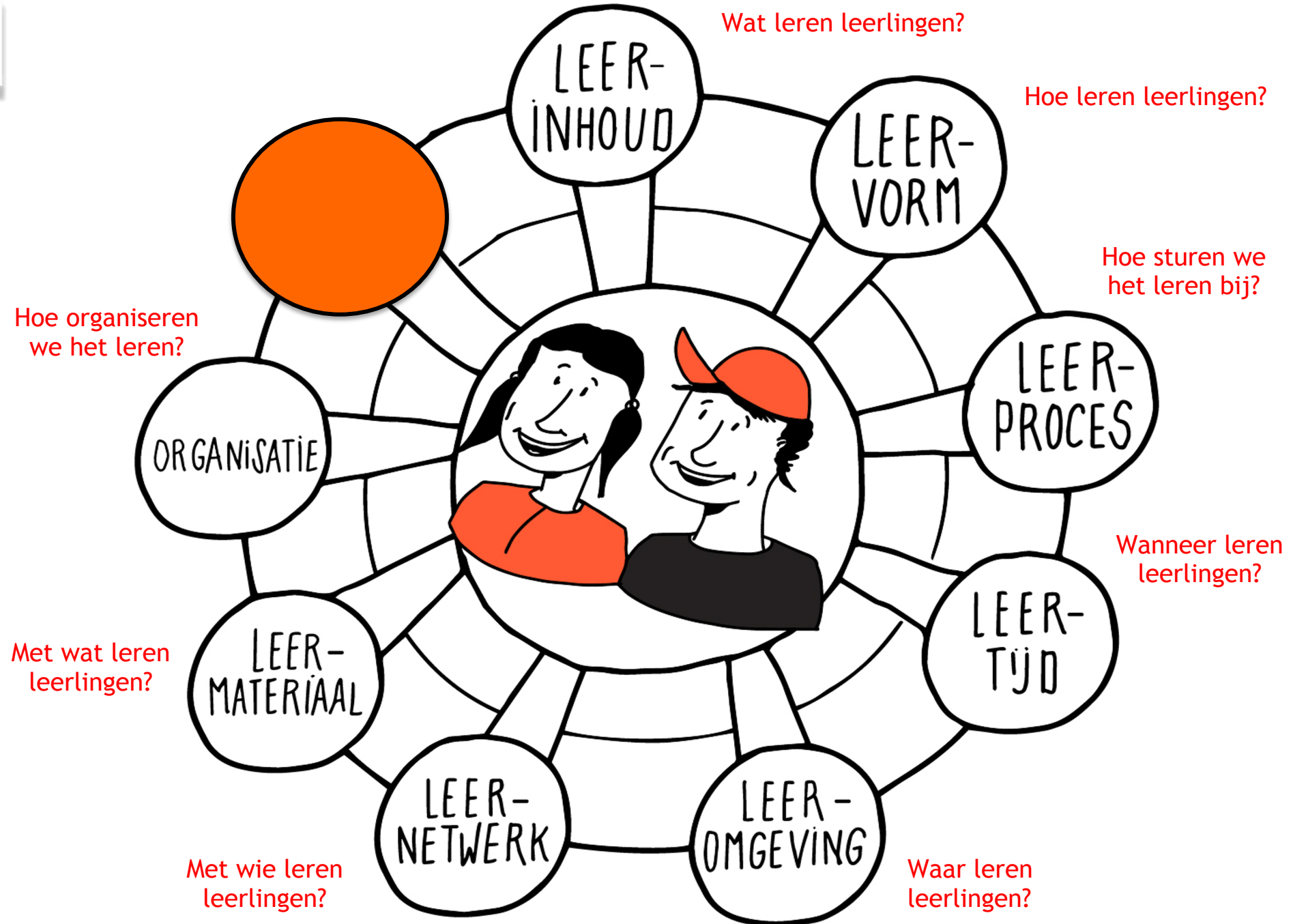

Experience

Leerlingen die zichzelf kunnen inschalen en bijsturen

Executieve functies in onderwijs

Focus op 'executieve functies'

- Wat zijn EF?
- Overzicht en opsomming
- Verdiepen per functie
- Aanpak op school/klas

'Een' referentiekader ...

Peg Dawson en Richard Guare

- Vertrekkend van de aanname dat mensen een profiel hebben met zowel sterke als minder sterke executieve functies.
- Het is de bedoeling de minder sterke executieve functies te versterken door gericht interventies te organiseren

Wat zijn executieve functies?

- Basis 'denk' vaardigheden om taken **uit te voeren:**
 - Organiseren
 - Plannen
 - Starten
 - Op koers blijven
 - Impulsen beheersen
 - Emoties reguleren
 - Zich aanpassen en bijsturen
- THUIS SCHOOL VRIENDEN

Inzicht: INPUT versus OUTPUT vaardigheden

- Het is niet omdat kinderen sterk zijn in het verwerken en organiseren van **input** (wat we gewoonlijk intelligentie noemen) dat zij sterk zijn in het regelen van de **output** om zodoende hun gedrag te sturen naar het gewenste doel.

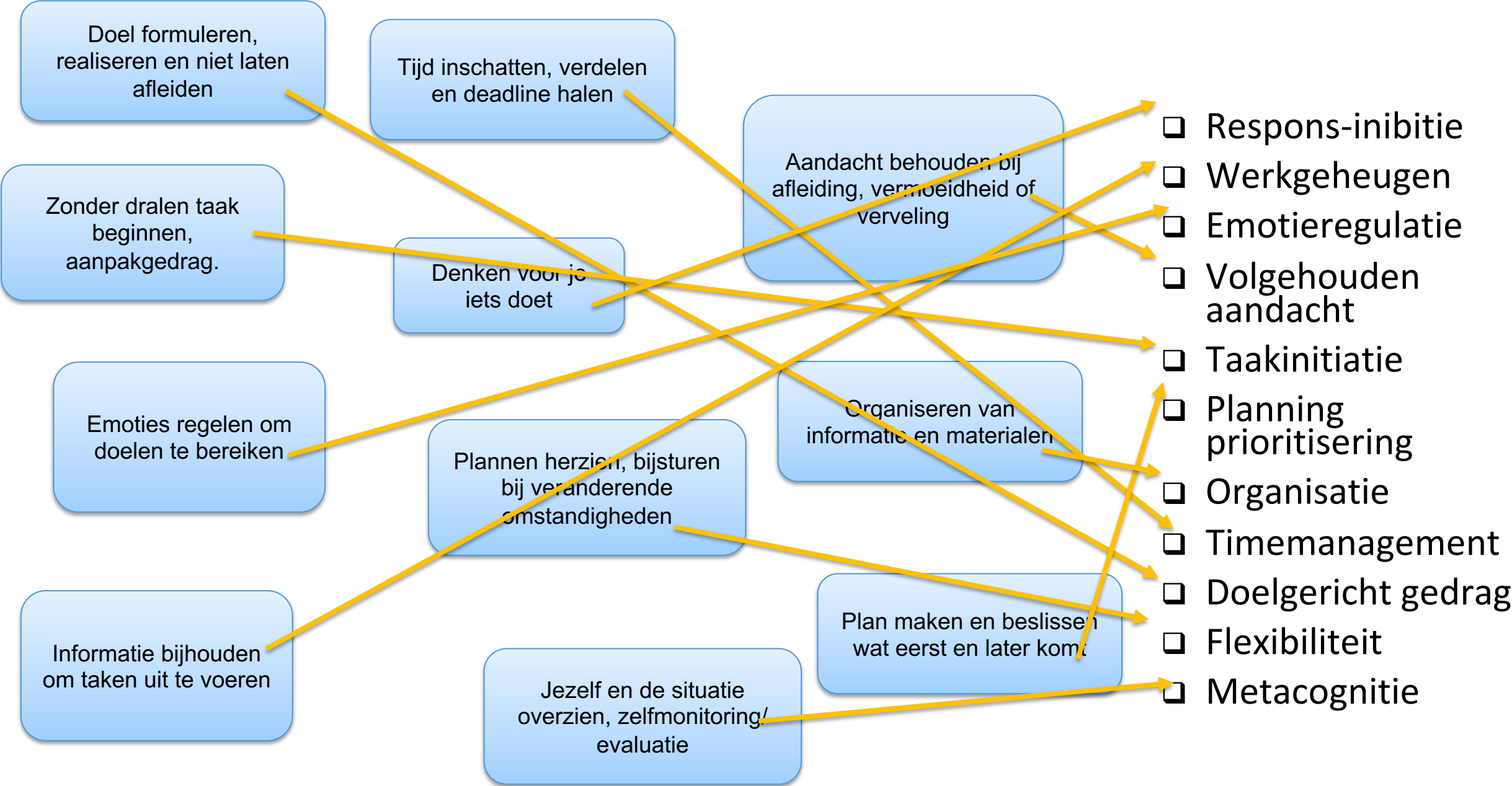

EF: 11 vaardigheden

1. Respons (reactie) -inhibitie
2. Werkgeheugen
3. Emotieregulatie
4. Volgehouden aandacht
5. Taakinitiatie
6. Planning en prioritering
7. Organisatie
8. Timemanagement
9. Doelgericht gedrag
10. Flexibiliteit
11. Metacognitie

EF Begripsverduidelijking: verbind uitleg met begrip

EF respons inhibitie

- Tegenovergestelde van 'impulsief reageren'
- Denk voor je doet!
- Kunnen stoppen voor je iets aanpakt of op iets reageert
- Wachten om een oordeel te vellen
- Een soort van 'rem' op ons handelen

- Meteen aan het werk zonder de uitleg af te wachten
 - Antwoorden zonder nadenken
 - Snel de moed laten zakken

EF werkgeheugen

- Informatie om een opdracht uit te voeren kunnen vasthouden, onthouden
- Meerdere stappen kunnen onthouden
- Meervoudige opdrachten kunnen herhalen

- Vraagt om de uitleg te herhalen
- Onthoudt de opdracht niet (lang)
- Kan de opdracht niet herhalen, verwoorden

EF emotieregulatie

- Emoties kunnen verwoorden en kunnen 'reguleren' om iets uit te voeren
- Faalangst bij zichzelf herkennen en zich erover kunnen plaatsen
- Teleurstellingen kunnen overwinnen en terug doorgaan
- Verbaal moeilijk kunnen uitdrukken maar emoties tonen via wenen, agressie, slaan, roepen, 'mokken'
 - Overdreven reageren op mislukken of verliezen
 - Drama maken van kleine zaken

EF volgehouden aandacht

- Kunnen doorzetten zonder afgeleid te worden
- Focus kunnen houden
- Bij de zaak kunnen blijven

- Snel afgeleid zijn en niet bij de taak blijven
- Vraagt veel 'is het nog veel werk?' of 'duurt het nog lang?'
- Is met andere zaken bezig naast de opdracht
- Heeft op het einde tijd te kort na verspillen van tijd

EF taakinitiatie

- Zich aan het werk kunnen zetten
- Iets kunnen aanpakken zonder tijd te verliezen
- Geen tijd verliezen bij de start
- Zichzelf kunnen motiveren om te starten

- Kan niet starten, zoekt afleiding
 - Laat anderen eerst starten
- Wacht op 'duwtje' van de leerkracht

EF planning en prioritering

- Je werk kunnen plannen
- Stappen kunnen verwoorden om iets op te lossen
- Kunnen beslissen wat belangrijk is en wat niet
- Ook kunnen zien wat nodig is om iets tot een goed einde te brengen

- Geen tijdsplanning kunnen maken
- Chaotisch starten en niet doelgericht werken
- Kan complexere taken niet opsplitsen in deel taken

EF organisatie

- Gedachten, ideeën, gevoelens en emoties kunnen ordenen voor tijdens en na de taak
 - De werkplek, materieel kunnen organiseren
 - Spontaan terug opruimen na het spel/taak
 - Systematiek in organiseren kunnen invoeren en eigen worden
- Kan niet focussen op taak, heeft geen orde in zijn/haar hoofd
 - Werkplaats is slordig, zonder orde
 - Geen efficiëntie en raakt veel kwijt
 - Vergeet systematisch op te ruimen

EF timemanagement

- De tijd voor een taak kunnen inschatten en eventueel opdelen in deeltjes
- Beseffen dat de tijd begrensd is
 - Verliest veel tijd bij de start en heeft tijd te kort op het einde
 - Gebruikt te veel tijd bij gemakkelijke deeltjes van de opdracht
 - Heeft altijd tijd te kort
 - Kan niet beslissen wat eerst te doen en verliest zo veel tijd

EF doelgericht gedrag

- Het waarom of het doel van een taak kunnen verwoorden
- Zich kunnen oriënteren op een doel
- Doelen kunnen vooropstellen

- Te vlug tevreden zijn
 - Geen doel hebben
 - Het nut ervan niet inzien
- Kan zich niet langdurig concentreren op een doel
 - Ontwijkend gedrag vertonen

EF flexibiliteit

- Plannen kunnen bijsturen
- Doelen kunnen herformuleren
- Zich kunnen aanpassen aan veranderende situaties

- Kan zich niet aanpassen
- Heeft moeite met verandering
- Blijft hangen bij oude aanpak
 - ‘gezegd is gezegd’ ...

EF metacognitie

- Jezelf kunnen inschatten, spiegel zijn voor jezelf
- De situatie kunnen overzien
- Jezelf kunnen zien en je gedrag kunnen bijsturen
- Zelfinzicht hebben
- Zichzelf kunnen inschalen tegenover anderen

- Kan niet reflecteren
- Kan zichzelf niet visualiseren in een context
 - Alles is de schuld van een ander

Welke executieve functies heb je moeten gebruiken om hier op tijd in deze zaal aanwezig te zijn?

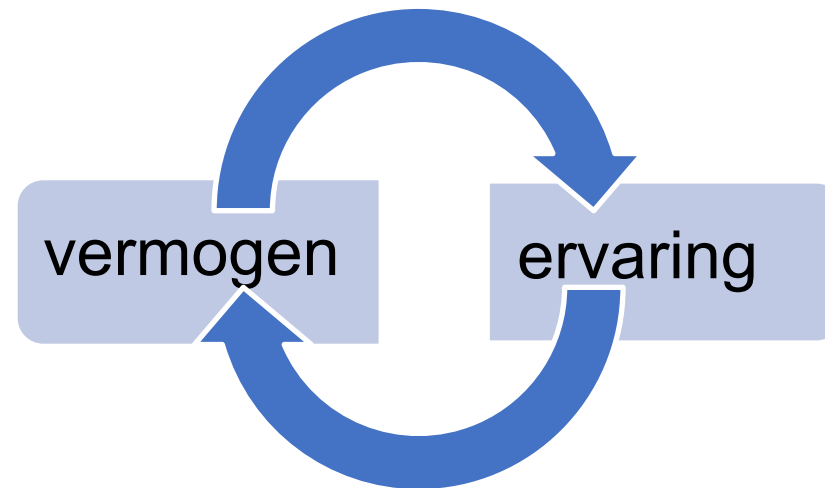
Two dimensions: denken - doen

- EF: cognitieve dimensie
 - Koud
- Werkgeheugen
- Planning/prioritering
- Organisatie
- Timemanagement
- Metacognitie

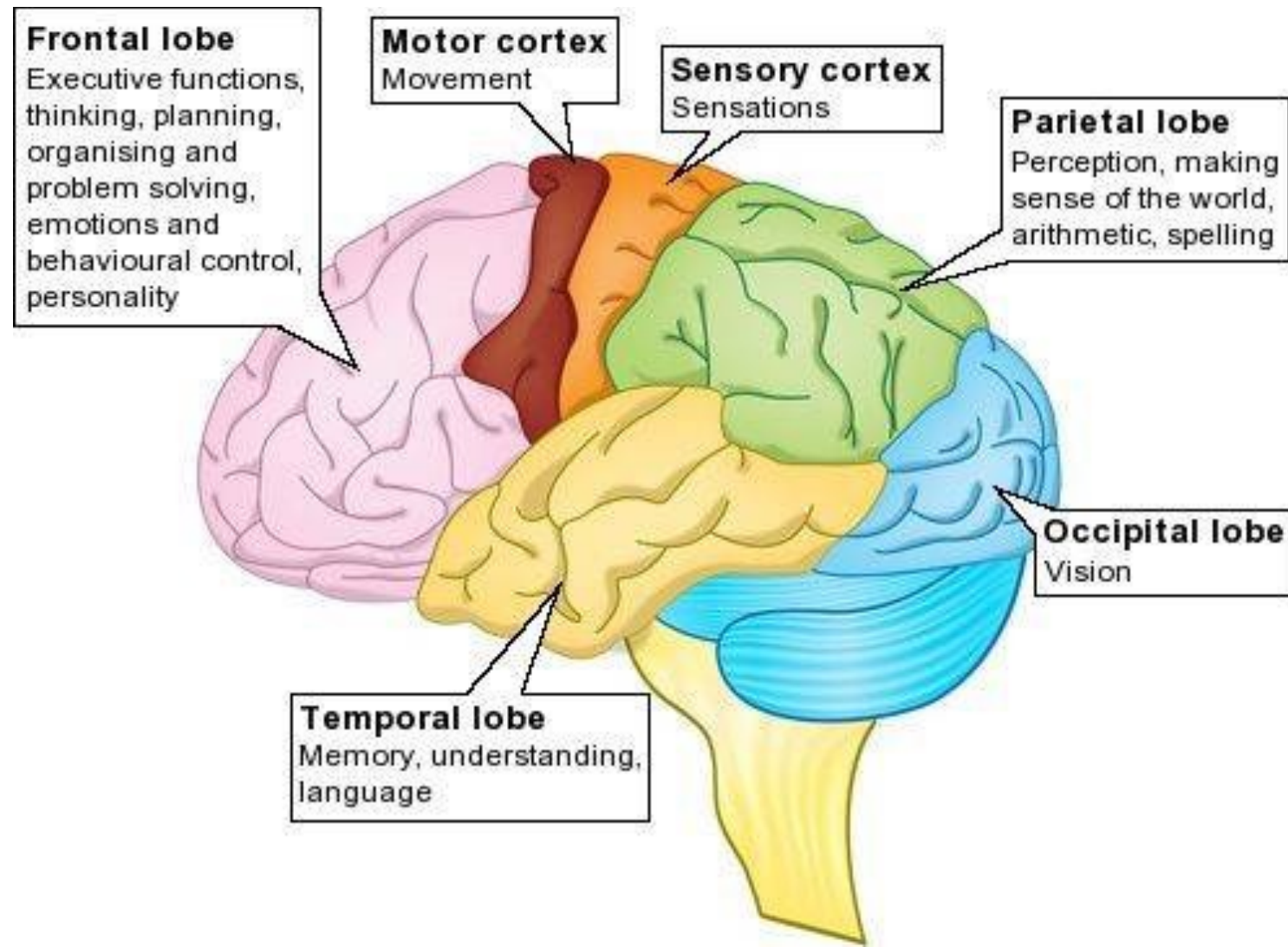
- EF: gedragsdimensie
 - Warm
- Respons-inhibitie
- Emotieregulatie
- Volgehouden aandacht
- Taakinitiatie
- Doelgericht gedrag
- Flexibiliteit

Hoe verwerven kinderen EF?

- Vanuit het **vermogen**: aangeboren en vastgelegd in de hersenen; alleen als vermogen. Mensen beschikken over de biologische uitrusting voor de ontwikkeling van deze vaardigheden.
- Vanuit **ervaring**: ervaring, omgaan met, uitdagingen, reflectie, helpen ons deze vaardigheden ontwikkelen: thuis, op school, onder vrienden, ...

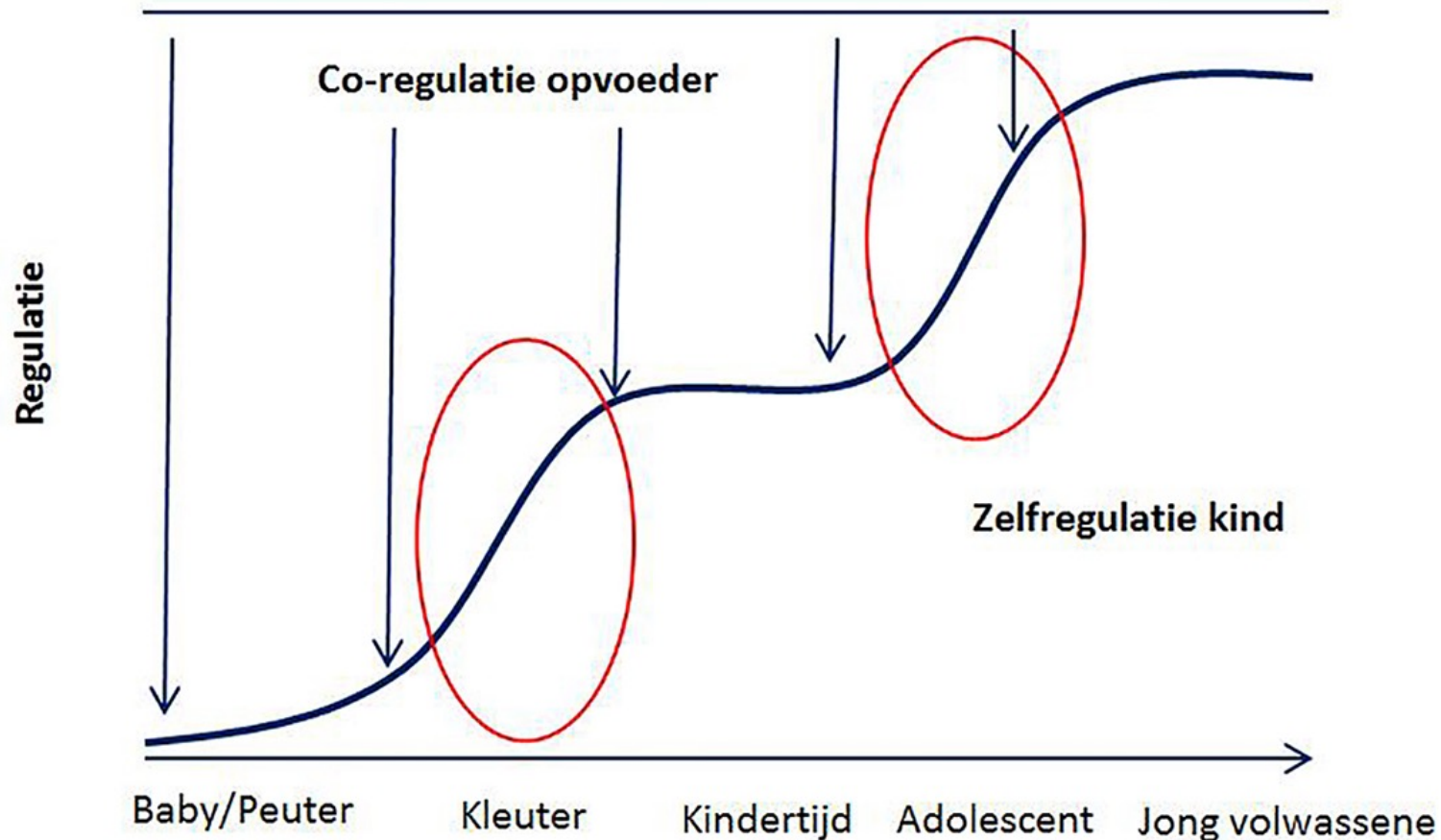

EF en de hersenen

Co-relatie tussen opvoeding/leren en ontwikkeling executieve functies

Figuur 2. Co-regulatie tussen opvoeder en kind gedurende de ontwikkeling (Murray e.a., 2015)

Benaderingswijze

- Van deficit benadering naar ontwikkelingsgerichte benadering.
- Niet het detecteren maar het ontwikkelen staat centraal.
- Het werken aan executieve vaardigheden is van belang voor **iedere** leerling.

Mogelijke aanpak (beleidsplan) op school: doelgericht werken volgens stappenplan

Ontwerp monitoringssystemen:

- Waarbij eigen inschaling door leerlingen mogelijk is
- Waarbij groei zichtbaar is op 3 leerniveaus per EF
- Zorg voor een visueel concept
- Observeer meerdere keren per jaar per leerling
- Niet als doel maar ifv focus 2 en 3
- Leerlijngedachte en verwachtingsbeelden.

- Zorg voor ondersteunende klasorganisatie: geen overprikkeling, doelgericht, kalender en organisatiesystemen, reflectietijd en feedback tijd.
- Gebruik de dagdagelijkse activiteiten en specifieke activiteiten om duiding te geven.

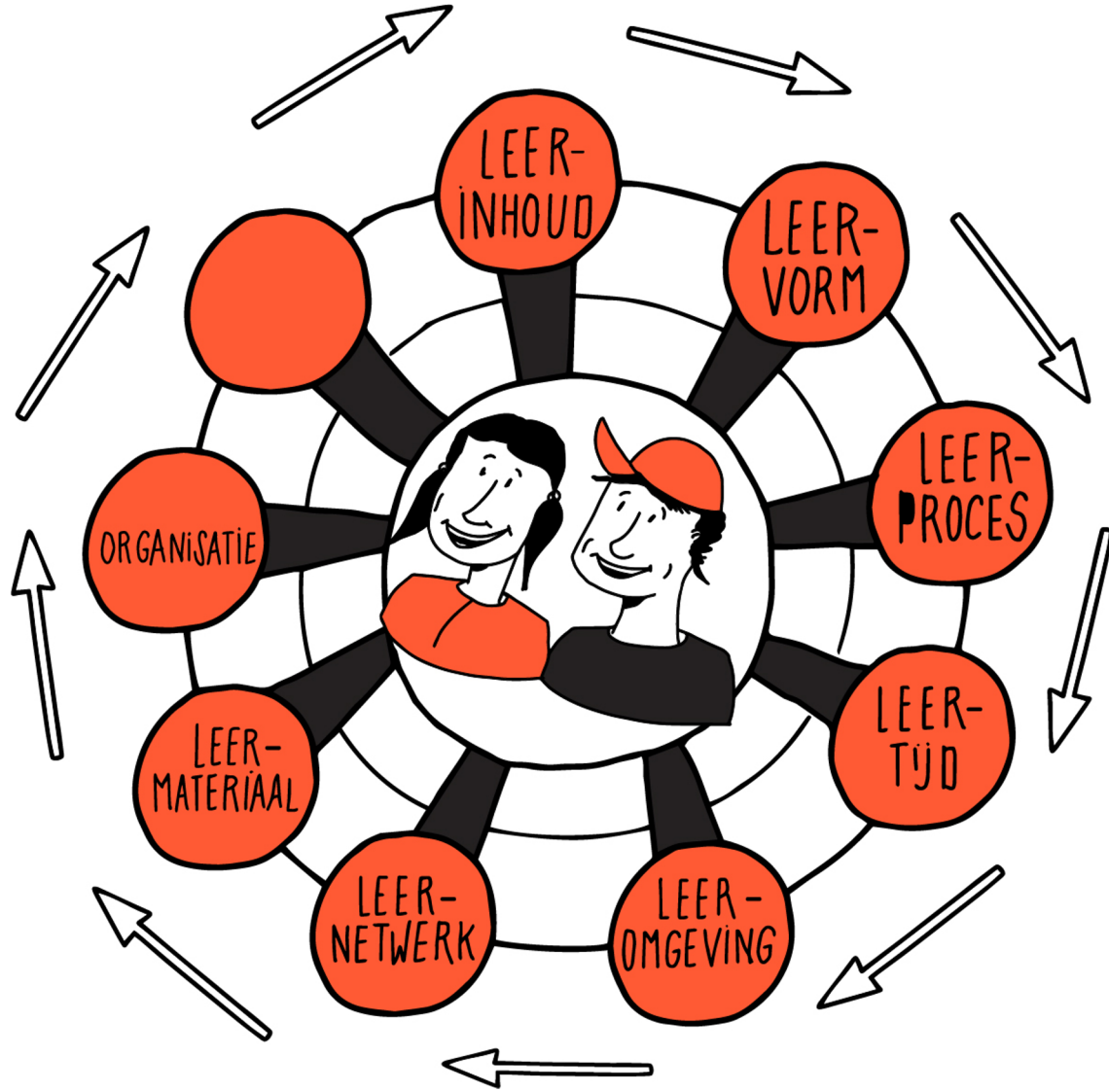

- Organiseer spiegelgesprekken met leerlingen, laat hen (letterlijk) in de spiegel kijken, paraphraseer, geef feedup.
- Op vaste momenten en ad hoc in leerlingbegeleiding
- Groeigericht en 'in hun kracht zetten'
- Werk samen met de ouders!

	GROEI MINDSET	STATISCHE MINDSET
BASISOPVATTING EN FOCUS		
CAPACITEITEN...	Zijn ontwikkelbaar	Liggen vast, je hebt wat je hebt
DE FOCUS LIGT OP...	Het proces, leren, beter worden, groei	Hoe je overkomt en het resultaat
INGREDIËNTEN VOOR GROEI		
1. EEN INSPANNING LEVEREN...	Is een belangrijk onderdeel van het steeds beter worden	Is nodig als je ergens niet goed in bent
2. EEN UITDAGING ERVAREN...	Stimuleert om door te zetten, te volharden	Is een bewijs dat je het niet kunt en leidt tot opgeven
3. FEEDBACK...	Is mooi om te ontvangen en nodig om te leren	Voelt als een persoonlijke aanval en roept verdedigingsmechanismes op
4. EEN FOUT MAKEN...	Is een extra mogelijkheid om te leren van je ervaringen en verder te komen	Is een schande en dient vermeden te worden

Uw eerste (tweede, derde,) stap???

- Ontwikkelen van een visie rond EF en 'zelfregulerend leren'
- Het didactisch handelen in elke klas versterken
- Een leerlijn ontwikkelen zodat er opbouwend kan gewerkt worden
- Een monitorsysteem (volgsysteem) ontwikkelen (meten is weten)
- Het ontwikkelen van gespreksvaardigheden voor leerkrachten (ouders?) voor het voeren van effectieve kindgesprekken ter ondersteuning van de ontwikkeling van EF
- Een ouderavond organiseren (school overstijgend of per school)
- De zorg coördinatoren en zorgleerkrachten kunnen specifiek 'lespakketten' ontwikkelen voor specifieke doelgroepen
- Sterke ouderwerking opzetten om EF ontwikkeling te ondersteunen
- ...

Bron materiaal

- Internet
- Eigen studie
- Boek: Slim maar ...
- Boek: Krachtig leren ...
- Boek: Kleuters later groeien ..

www.edunext.be

contact@edunext.be

[@EduNextvzw](https://www.facebook.com/EduNextvzw)

[@EduNextvzw](https://twitter.com/EduNextvzw)

[EduNext vzw](https://www.linkedin.com/company/edunext-vzw)

Vanaf mei 22
Nieuw boek:
EduNext
De ultieme gids voor schooltransformatie
Dirk de Boe
Peter Van de Moortel

petervandemoortel@edunext.be

